

Handläggare: Gert Abelt
Staben
Tel: 508 270 66
gert.abelt@gfk.stockholm.se

2002-01-25

Dnr 01-001-4355:1

Till
Gatu- och fastighetsnämnden

**Några frågor om ordningslagen.
Remiss av promemoria, Ds 2001:66, från Justitiedepartementet**

FÖRSLAG TILL BESLUT

Gatu- och fastighetsnämnden besvarar kommunstyrelsens remiss av justitiedepartementets promemoria, Ds 2001:66, med gatu- och fastighetskontorets tjänsteutlåtande.

Olle Zetterberg

Lennart Gustafsson

SAMMANFATTNING

Kommunstyrelsen har till gatu- och fastighetsnämnden remitterat en promemoria från justitiedepartementet angående några frågor om ordningslagen.

Av de frågeställningar som diskuteras i promemorian berörs gatu- och fastighetskontoret av de överväganden som rör tillstånd till användning av offentlig plats.

I framställan till regeringen från kommunförbundet föreslås att de kommuner som så önskar ska få möjlighet att bli tillståndsmyndighet för alla upplåtelse av offentlig plats.

Enligt 3 kap. 1 § ordningslagen gäller som huvudregel att en offentlig plats inom detaljplanelagt område inte utan polismyndighetens tillstånd får användas på ett sätt som inte stämmer överens med det ändamål som platsen upplåtits för eller som inte är allmänt vedertaget.

Polismyndigheten ska enligt 3 kap. 2 § inhämta yttrande från kommunen innan tillstånd ges att ta offentlig plats i anspråk.

Frågan har tidigare tagits upp i olika sammanhang. Den s. k. Trygghetsutredningen föreslog i sitt betänkande ”Trygghet mot brott – Rollfördelning och samverkan” (1995:146) att vissa ärenden om tillstånd att disponera offentlig plats skulle kunna flyttas över från polisen till kommunen, om polismyndigheten och kommunen kommer överens om detta.

I den remitterade departementspromemorian föreslås att gällande bestämmelser om att det är polismyndigheten som prövar frågor om tillstånd till upplåtelse av offentlig plats inte bör ändras.

Det avgörande skälet enligt promemorian för att bibehålla nuvarande ordning är att det inte går att genomföra en generell överflyttning av beslutsrätten från polisen till kommunerna. Bedömningen hängs upp på att inte alla kommuner har tillräckliga resurser och juridisk kompetens för att kunna handlägga de ärendetyper det här är fråga om.

En överföring från polisen till kommunerna av hanteringen av beslutanderätten i ärende om tillstånd att disponera offentlig plats har sedan länge efterlysts från kommunalt håll.

Också staden har under lång tid och i olika sammanhang krävt, att tillståndsgivningen skulle få handhas av de kommuner som så önskar. Krav härom framfördes bl. a. vid en uppvaktning av justitieutskottet i maj 1993 inför dess behandling av den nya ordningslagen.

I ett nyligen avlämnat delbetänkande ”Mot ökad koncentration – förändring av polisens verksamhet” (SOU 2001:87) från Polisverksamhetsutredningen görs också bedömningen att ansvaret för ansökningar om att nyttja offentlig plats är en lämplig uppgift för kommunen. Betänkandet behandlades av Gatu- och fastighetsnämnden den 22 januari 2002.

I sitt yttrande över Polisverksamhetsutredningens delbetänkande ställde sig gatu- och fastighetsnämnden i huvudsak positiv till att viss tillståndsgivning för nyttjande av offentlig plats överförs till kommunen. Nämnden uttryckte dock tveksamhet till att överföra all tillståndsgivning bl. a. sådana ärenden som innehåller bedömningar utifrån ett ordnings- och säkerhetstänkande.

Kontoret menar samtidigt att det i nuläget inte finns skäl att ta slutgiltig ställning till frågan huvudmannaskapet avseende tillståndsgivningen för upplåtelse av allmän plats. Frågan kommer åter att aktualiseras när slutbetänkandet från Polisverksamhetsutredningen föreligger.

UTLÅTANDE

Remissen

Kommunstyrelsen har till gatu- och fastighetsnämnden, för yttrande senast 2002-02-08, remitterat en promemoria från justitiedepartementet, Ds 2001:66, angående några frågor om ordningslagen. Promemorian har även remitterats till socialtjänstnämnden och stadsledningskontoret.

Promemorian

I promemorian föreslås ett antal ändringar i ordningslagen (1993:1617). Sedan ikraftträdandet den 1 april 1994 har några större ändringar inte gjorts. Föreliggande promemoria har tillkommit mot bakgrund av ett antal framställningar om behov av reglering eller ändrad reglering av olika frågor som inkommit till justitiedepartementet. I promemorian görs en översyn av de ämnen som tagits upp i de olika framställningarna.

Av de frågeställningar som diskuteras i promemorian berörs gatu- och fastighetskontoret av de överväganden som rör tillstånd till användning av offentlig plats.

Frågan om tillstånd till användning av allmän plats

Frågan om tillståndsgivning i samband med upplåtelse av allmän plats har aktualiserats i skrivelser (1994 och 1999) till regeringen av bl. a. Svenska Kommunförbundet. Även staden har vid olika tillfällen aktualiserat frågan om tillståndsgivningen. Bl. a. togs frågeställningen upp vid en uppvaktning av justitieutskottet i maj 1993, inför dess behandling av den nya ordningslagen.

I skrivelserna föreslås att de kommuner som så önskar ska få möjlighet att bli tillståndsmyndighet för alla upplåtelser av offentlig plats. Berör upplåtelsen frågor som rör ordning och säkerhet ska dock ärendet remitteras till polismyndigheten. En förutsättning för att kommunen ska bli tillståndsmyndighet är dock att polis och kommun har kommit överens om förfarandet.

Kommunförbundet föreslår även att kommuner som kan ge tillstånd för användning av allmän plats också ska få utfärda förelägganden och vidta åtgärder på försumligas bekostnad enligt de befogenheter som polisen i dag har enligt ordningslagen.

Gällande bestämmelser

Enligt 3 kap. 1 § ordningslagen gäller som huvudregel att en offentlig plats inom detaljplanlagt område inte utan polismyndighetens tillstånd får användas på ett sätt som inte stämmer överens med det ändamål som platsen upplåtits för, eller som inte är allmänt vedertaget. Tillstånd behövs inte om platsen tas i anspråk endast tillfälligt (några timmar) och i obetydlig omfattning (ytan) och utan att inkräkta på någon annans tillstånd.

Polismyndigheten ska enligt 3 kap. 2 § inhämta yttrande från kommunen innan tillstånd ges att ta offentlig plats i anspråk. Om kommunen avstyrker ansökan, får tillstånd inte meddelas. Kommunen får när den yttrar sig ange sådana villkor som krävs för att tillgodose de intressen kommunen har att bevaka vad gäller skötseln av den offentliga platsen, markanvändning, stadsbild, miljö och trafik (3 kap. 15 §). Om kommunen uppställer villkor för att tillstyrka ansökan får tillstånd endast ges om det förenas med dessa villkor.

Polismyndighetens beslut kan överklagas i länsrätten (3 kap. 26 §). Beslut från polismyndighet att avslå en ansökan om att få ta offentlig plats i anspråk får dock inte överklagas om beslutet föranleds av ett avstyrkande från kommunen enligt 3 kap. 2 § första stycket.

Tidigare och pågående utredningar

Trygghetsutredningen föreslog i sitt betänkande Trygghet mot brott – Rollfördelning och samverkan (1995:146) att vissa ärenden om tillstånd att disponera offentlig plats skulle kunna flyttas över från polisen till kommunen, om polismyndigheten och kommunen kommer överens om detta. Som exempel på typer av tillstånd som det här skulle kunna vara fråga om nämndes i utredningen tillstånd till kioskbyggnad eller förlängning av sådant tillstånd, tillstånd att ställa upp containrar, att sätta upp skyltar och sätta upp byggnadsställningar samt att ställa upp utrustningar av olika slag på offentlig plats.

Enligt utredningens modell skulle länsstyrelserna, efter framställning av den eller de polismyndigheter och kommuner som är berörda, precisera de ärendegrupper där polisen inte skulle behöva kopplas in utan prövningen skulle stanna hos kommunen.

Trots övervägande positiva remissyttranden från merparten av kommunerna och kommunförbundet ledde inte utredningens förslag till någon ändring av ordningslagen.

I ett nyligen avlämnat delbetänkande ”Mot ökad koncentration – förändring av polisens verksamhet” (SOU 2001:87) från Polisverksamhetsutredningen görs också bedömningen att ansvaret för ansökningar om att nyttja offentlig plats är en lämplig uppgift för kommunen.

Remissyttrande över delbetänkandet har behandlats vid Gatu- och fastighetsnämndens sammanträde den 22 januari 2002. Nämnden ställde sig i huvudsak positiv till att viss tillståndsgivning för nyttjande av offentlig plats överförs till kommunen.

Promemorians överväganden

I departementspromemorian föreslås att gällande bestämmelser om att det är polismyndigheten som prövar frågor om tillstånd till upplåtelse av offentlig plats inte bör ändras.

Enligt promemorian riskerar en ordning där de enskilda kommunerna får bestämma vem som skall handlägga ärenden om tillstånd till upplåtelse av offentlig plats att leda till ökad byråkrati och framför allt till oklarhet om vilka bestämmelser som gäller. En annan konsekvens är att olika regler för överklagande av besluten kommer att gälla i olika kommuner. I de kommuner där polismyndigheten beslutar om tillstånd kommer beslutens lämplighet att kunna överklagas, medan prövningen i de kommuner som själv fattar besluten kommer att inskränkas till en laglighetsprövning.

Det avgörande skälet för att bibehålla nuvarande ordning är att det inte går att genomföra en generell överflyttning av beslutsrätten från polisen till kommunerna. Bedömningen hängs upp på att inte alla kommuner har tillräckliga resurser och juridisk kompetens för att kunna handlägga de ärendetyper som det här är fråga om.

Kontorets förslag/synpunkter

En överföring från polisen till kommunerna av hanteringen av beslutanderätten i ärende om tillstånd att disponera offentlig plats, har sedan länge efterlysts från kommunalt håll.

Kommunförbundet har i ett par skrivelser, senast 1999, till regeringen föreslagit att de kommuner som så önskar ska få möjlighet att bli tillståndsmyndighet för alla upplåtelser av offentlig plats. När upplåtelsen berör frågor som rör ordning och säkerhet skall enligt förslaget ärendet remitteras till polismyndigheten. En förutsättning för att kommunen skall bli tillståndsmyndighet skall enligt kommunförbundet vara att polis och kommun har kommit överens om förfarandet.

Också staden har under lång tid och i olika sammanhang krävt, att tillståndsgivningen skulle få handhas av de kommuner som så önskar. Krav härom framfördes bl. a vid en uppvaktning av justitieutskottet i maj 1993 inför dess behandling av den nya ordningslagen.

Frågan har även tidigare aktualiserats i flera statliga utredningar, bl. a. i den s. k. Trygghetsutredningen (SOU 1994:122).

Nu senast har frågan berörts i den s. k. Polisverksamhetsutredningens delbetänkande (SOU 2001:87). Gatu- och fastighetsnämnden behandlade betänkandet vid sitt sammanträde den 22 januari 2002 (tjänsteutlåtande 2002-01-07).

I yttrandet över Polisverksamhetsutredningen delbetänkande ställde sig nämnden i huvudsak positiv till att viss tillståndsgivningen för nyttjande av offentlig plats överförs till kommunen med följande motivering:

”Idag är polismyndigheten tillståndsmyndighet för all tillståndsgivning som gäller upplåtelse av offentlig plats. Kontoret anser att det inte är lämpligt att flytta över tillståndsgivningen för sådana upplåtelser som innebär att en större ansamling av människor förväntas på en begränsad yta men kan se fördelar med att flytta över begränsade markupplåtelser, såsom kiosker.

Nackdelen med detta är dock att problem uppkommer med gränsdragning mellan vad som ska vara polismyndighetens ansvar och vad som kan komma att bli kommunens. Kontoret ser också problem med att göra gränsdragningen mellan vilka upplåtelser av offentlig plats som ska hanteras av vilken myndighet på ett klart och tydligt sätt både för sökanden och för ansvarsförhållandet myndigheterna emellan.

Kontoret kan dock se andra ärendetyper som idag hanteras i enlighet med ordningslagens bestämmelser med polismyndigheten som tillståndsmyndighet men som den kommunala kompetensen mycket väl räcker till för att hantera. Som exempel kan nämnas sådana upplåtelser av offentlig plats som innebär en markdisposition men utan att man förväntar en stor ansamling av människor som deltagare eller åskådare; typ kiosker och uteserveringar”.

Kontoret ställer sig alltså i huvudsak positiv till att viss tillståndsgivning för att disponera offentlig plats tas över av kommunen. Kontoret är tveksamt till att överföra all tillståndsgivning i sådana ärenden som innehåller bedömningar utifrån ett ordnings- och säkerhetstänkande.

Kontoret menar samtidigt att det i nuläget inte finns skäl att ta slutgiltig ställning till frågan huvudmannaskapet avseende tillståndsgivningen för upplåtelse av allmän plats. Frågan kommer åter att aktualiseras när slutbetänkandet från Polisverksamhetsutredningen föreligger.

SLUT